

Briselē, 27.4.2023.
SWD(2023) 125 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

[...]

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai
par standartam būtiskiem patentiem un ar ko groza Regulu (ES) 2017/1001

{COM(2023) 232 final} - {SEC(2023) 174 final} - {SWD(2023) 123 final} -
{SWD(2023) 124 final}

Kopsavilkuma lapa

Ietekmes novērtējums par priekšlikumu regulai, ar kuru paredzēts izveidot standartiem būtisku patentu reģistru, patentu būtiskuma izvērtēšanas sistēmu, *FRAND* strīdu izšķiršanas mehānismu un standarta summētās izmantošanas atlīdzības *ex ante* noteikšanas procesu.

A. Rīcības nepieciešamība

Pamatojums. Risināmā problēma

Standartam būtiski patenti (*SEP*) ir patenti, kas aizsargā nozares standarta izpildei nepieciešamu tehnoloģiju. Tādi standarti ir, piemēram, komunikācijas standarti (*3G*, *4G*, *5G*, *Wi-Fi*, *NFC* u. tml.), audio/video saspiešanas un atspiešanas standarti (*MPEG*, *HEVC*), kā arī standartizētas tehnoloģijas datu glabāšanai un apmaiņai (*CD* un *DVD*), foto formāti (*JPEG*) un mājas audio/video savietojamība (*HAVi*). Praksē daudzi komunikācijas standarti attiecas uz visām savienotajām ierīcēm, ieskaitot tālruņus, viedos televizorus, savienotās automašīnas, viedos skaitītājus un mobilo maksājumu termināļus; arī citi standarti tiek izmantoti plašā produktu klāstā. *SEP* attiecināmība uz visiem šiem standartiem (jo īpaši komunikācijas jomā) pieaugs līdz ar lietu interneta (*IoT*) plašāku izmantošanu, kā arī daudzām uz zaļo pārkārtošanas vērstām iniciatīvām (piemēram, enerģijas taupīšanu).

SEP ir “būtiski” tādā ziņā, ka patentētais izgudrojums ir jāizmanto (jāīsteno) produktos, lai tie atbilstu tehniskajam standartam. Līdz ar to *SEP* īpašnieki tirgū ir privileģētāki salīdzinājumā ar standartizēto tehnoloģiju īstenošanai, jo *SEP* izmantošanai nav alternatīvu. Lai arī dažām funkcijām (piemēram, video) var būt dažādi standarti, atsevišķiem, plaši izmantotiem standartiem (jo īpaši tādai mobilai savienojamībai kā *4G* un *5G*) alternatīvu nav. Lai mazinātu vai novērstu šā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, standartu noteikšanas organizācija, kuras biedri ir uzņēmumi un kurai tie paziņo savus *SEP*, tiem liek apņemties licencēt savus *SEP* īstenošanai ar taisnīgiem, samērīgiem un nediskriminējošiem (*FRAND*) noteikumiem. Neskaitot šo vispārīgo apņemšanos, nav tādu ES līmeņa tiesību aktu, kas konkrēti reglamentētu *SEP* licencēšanu.

Šīs iniciatīvas sagatavošanas laikā Komisija apkopoja ievērojamu daudzumu pierādījumu no ieinteresētajām personām, ieskaitot MVU, kas liecināja, ka *SEP* licencēšanas process nav efektīvs un ir nepieciešama tā lielāka pārskatāmība un strukturētība. Ar *SEP* licencēšanu saistītie jautājumi arī regulāri tiek skatīti konkurences iestādēs, tostarp Eiropas Komisijas Konkurences ģenerāldirektorātā.

Daži no būtiskākajiem problēmjautājumiem ir lielas licencēšanas darījumu izmaksas un neskaidrība par *SEP* izmantošanas atlīdzību slogu. Pietiekamas informācijas trūkuma dēļ īstenošana nevar novērtēt savus *SEP* riskus pietiekami tālejoši, lai produkta uzņēmējdarbības plāna izstrādes laikā ņemtu vērā licencēšanas izmaksas. Savukārt *SEP* īpašnieki sūdzas par ilgiem un dārgiem sarunu procesiem, jo īpaši ar lieliem īstenošanai. Konkrētāk, tika identificēti turpmāk aprakstītie minēto problēmu cēloņi. Pirmkārt, ir pieejama tikai ierobežota informācija par to, kam pieder *SEP*, un nav skaidrības par to, vai visi patenti, kurus cenšas licencēt, patiešām ir nepieciešami (būtiski) standarta izmantošanai. Otrkārt, ir ļoti maz informācijas par *SEP* licenču maksām (*FRAND* izmantošanas atlīdzībām), līdz ar to īstenošanai, kam ir maz zināšanu un resursu vai to nav vispār, nespēj izvērtēt *SEP* īpašnieka pieprasītās izmantošanas atlīdzības samērīgumu. Visbeidzot, licencēšanas strīdu izskatīšana var būt laikietilpīga un dārga. Tāpēc draudi iesniegt prasību tiesā (kā rezultātā tiek apturēta patentu, iespējams, pārkāpjošā produkta ražošana), kā arī ilgas un dārgas tiesvedības iespējamība var radīt vērā ņemamu spiedienu uz īstenošanai, jo īpaši MVU, lai tie piekristu licencēšanas likmēm, kas var neatbilst *FRAND* nosacījumiem. Risinājuma meklēšana tiesas ceļā arī no *SEP*

īpašniekiem prasa ievērojamus resursus un jo īpaši laiku, kurā netiek saņemti ienākumi no izmantošanas atlīdzības.

Licenču ieņēmumu tirgus ir apjomīgs. 2015. gadā tika lēsts, ka pasaules mobilo sakaru standartu tirgus vien ir aptuveni 18 miljardu USD vērts. Pieņemot, ka ES uzņēmumi maksā ES IKP proporcionālu daļu, tad ES īstenotāji katru gadu izmantošanas atlīdzībās samaksā vismaz aptuveni 3 miljardus EUR. Visā pasaulē ir apmēram 261 aktīvs *SEP* licenciārs, 31 no tiem atrodas ES (galvenie ir *Nokia*, *Ericsson*, *Philips* un *Siemens*), un tiem pieder aptuveni 15 % no visiem pasaules *SEP*. Potenciālo īstenotāju skaits ES tiek lēsts ap 3800.

Ko paredzēts sasniegt ar šo iniciatīvu?

Šīs iniciatīvas mērķi ir: i) nodrošināt, ka tiešie lietotāji, arī mazie uzņēmumi un patērētāji ES, var izmantot produktus, kuru pamatā ir jaunākās standartizētās tehnoloģijas par samērīgām cenām; ii) padarīt ES pievilcīgu inovācijām un standartu izstrādei (arī globāliem uzņēmumiem); un iii) nodrošināt, ka gan ES *SEP* īpašnieki, gan īstenotāji rada inovācijas ES, ražo un pārdod produktus ES un ir konkurētspējīgi globālajos tirgos.

Šajā nolūkā iniciatīvas mērķis ir atvieglot *SEP* licencēšanas sarunas un samazināt darījumu izmaksas gan *SEP* īpašniekiem, gan īstenotājiem, i) nodrošinot lielāku skaidrību par to, kam pieder *SEP* un kuri *SEP* ir tiešām būtiski; ii) nodrošinot lielāku skaidrību par *FRAND* izmantošanas atlīdzību un citiem noteikumiem; un iii) atvieglot *SEP* strīdu izšķiršanu.

ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība

Paredzēts, ka rīcība ES līmenī radīs izmaksu ietaupījumus ieinteresētajām personām (gan *SEP* īpašniekiem, gan īstenotājiem) un dalībvalstīm. Piemēram, tiktu izveidots viens *SEP* reģistrs, veikta viena būtiskuma pārbaude katrai patentu saimei, paredzēta šādu pārbaudu vienota metodoloģija un vienkāršots un pārskatāms samierināšanas process *FRAND* noteikšanai. *SEP* īpašniekiem un īstenotājiem nebūtu jāsedz vienas un tās pašas izmaksas katrā ES dalībvalstī, kā tas būtu valsts mēroga risinājumu gadījumā, jo īpaši ņemot vērā to, ka vairums standartu ir reģionāli vai globāli.

B. Risinājumi

Apsvērtie leģislatīvie un neleģislatīvie politikas risinājumi. Vēlamais risinājums. Pamatojums

Politikas risinājumi tiek veidoti pakāpeniski, katrs nākamais papildina iepriekšējo.

- Risinājums Nr. 0. **Politika netiek mainīta.**
- Risinājums Nr. 1. **Nesaistošas vadlīnijas.** Tiek paredzētas nesaistošas vadlīnijas *SEP* licencēšanas jomā. *EUIPO*¹ satvarā izveidots *SEP* kompetenču centrs sniegtu bezmaksas konsultācijas MVU par licencēšanas sarunām (ieskaitot apmācības) un uzraudzītu *SEP* tirgu, veiktu pētījumus par *SEP* licencēšanu un veicinātu strīdu alternatīvas izšķiršanas iespējas.
- Risinājums Nr. 2. ***SEP* reģistrs ar būtiskuma pārbaudēm.** *SEP* īpašniekiem, kuri vēlas licencēt savus *SEP* izmantošanas atlīdzības saņemšanai un īstenot to tiesības ES, būtu jāreģistrē šie patenti *SEP* reģistrā. Lai kontrolētu reģistra kvalitāti, neatkarīgs vērtētājs veiktu būtiskuma pārbaudes, izmantojot Komisijas noteiktu metodoloģiju ES līmenī un *EUIPO* administrētu sistēmu. Apakšrisinājumi ir i) pārbaudīt visus reģistrētos patentus, ii) pārbaudīt nelielu skaitu patentu, ko iepriekš atlasa *SEP* īpašnieki/īstenotāji, un nejausi

¹ Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs.

izvēlētos katra *SEP* īpašnieka reģistrētos patentus.

- Risinājums Nr. 3. ***SEP* reģistrs ar būtiskuma pārbaudēm un samierināšanas procedūru.** Pirms uzsākt tiesvedību, *SEP* licencēšanas strīda pusēm būtu jāpiedalās obligātā samierināšanas procesā (ar atsevišķiem izņēmumiem). Neatkarīgs samierinātājs tiektos palīdzēt pusēm vienoties par abpusēji pieņemamiem licencēšanas noteikumiem. Procesa noslēgumā samierinātājs izdotu nesaistošu ziņojumu (ar konfidenciālu un nekonfidenciālu daļu) ar ieteikumiem attiecībā uz *FRAND* likmi.
- Risinājums Nr. 4. **Summēta izmantošanas atlīdzība par *SEP*.** Tiktu izveidoti procesi summētas izmantošanas atlīdzības (t. i., kopējās maksimālās cenas) noteikšanai par standarta izmantošanu pirms vai neilgi pēc tā publicēšanas. No *SEP* īpašniekiem tiktu gaidīta piekrišana šādai izmantošanas atlīdzībai (iespējams ar kompetenču centra nodrošinātas neatkarīgas atbalsta personas palīdzību). Turklāt gan īstenotāji, gan *SEP* īpašnieki varētu pieprasīt eksperta atzinumu par summēto izmantošanas atlīdzību, kurā visas ieinteresētās personas varētu izklāstīt savu viedokli. Visbeidzot, summēto izmantošanas atlīdzību varētu noteikt samierināšanas procesā. Šāda summētā izmantošanas atlīdzība nebūtu saistoša un tiktu publicēta *SEP* reģistrā.
- Risinājums Nr. 5. ***SEP* starpniecības centrs.** Tiktu izveidota vienas pieturas aģentūra īstenotājiem, kur iegūt *SEP* licences, samaksājot summēto izmantošanas atlīdzību kompetenču centram. *SEP* īpašniekiem būtu jāinformē centrs par to, kā starp tiem sadalīt summēto izmantošanas atlīdzību, pretējā gadījumā tie nevarētu saņemt savus izmantošanas atlīdzības maksājumus. Tiem arī būtu jānoslēdz licences līgumi ar ikvienu īstenotāju, kas veiktu šādu maksājumu. Izmantošanas atlīdzības, ko *SEP* īpašnieki gada laikā pēc maksājuma veikšanas neizņemtu, tiktu atmaksātas īstenotājiem.

Jebkura risinājuma gadījumā kompetenču centrs iekasētu maksu, lai varētu segt savas, kā arī piesaistīto ārējo ekspertu (būtiskuma vērtētāju un samierinātāju) darbības izmaksas.

Atbalsts konkrētiem risinājumiem

Risinājumi ir izstrādāti, pamatojoties uz plašu esošās literatūras, arī *SEP* ekspertu grupas un tīmekļsemināros nozares pārstāvju pausto viedokļu, analīzi. Tie ir pārrunāti ar praktiķiem, kuriem ir atbilstoša pieredze. Vairumu risinājumu var salīdzināt ar *SEP* ekspertu grupas priekšlikumiem, kuri guva grupas dalībnieku plašu atbalstu. Turklāt sabiedriskajā apspriešanā tika pausts spēcīgs atbalsts plašākai publiskai informācijai par *SEP* un *FRAND* izmantošanas atlīdzībām, arī par summēto izmantošanas atlīdzību (šādu viedokli jo īpaši puda *SEP* īstenotāji). Aptuveni 53 % respondentu uzskatīja, ka šķīrējtiesa ir noderīga, un aptuveni 35 % uzskatīja, ka mediācija ir noderīga. Respondenti norādīja, ka šie instrumenti netiek pietiekami izmantoti, galvenokārt to konfidencialitātes dēļ. Esošo mehānismu trūkumus novērstu piedāvātais samierināšanas (*FRAND* noteikšanas) process. Jo īpaši MVU norādīja, ka tiem nav resursu, lai veiktu sarunas ar *SEP* īpašniekiem, un tas norāda uz viņu atbalstu visiem pasākumiem, kas samazinātu darījumu izmaksas.

C. Vēlamā risinājuma ietekme

Vēlamā risinājuma (ja tāds ir; ja nav, tad galveno risinājumu) sniegtās priekšrocības

Vēlamais risinājums ir risinājums Nr. 4. Šis risinājums mazina informācijas apjoma asimetriju starp *SEP* īpašniekiem un īstenotājiem, nodrošinot īstenotājiem informāciju par to, kas ir attiecīgā *SEP* īpašnieks, cik *SEP* tas ir reģistrējies reģistrā un kāds ir to būtiskuma rādītājs (iegūts no visu reģistrēto *SEP* reprezentatīvas gadījumizlases), un kādas ir potenciālās (vai maksimālās) standartizētas tehnoloģijas izmantošanas kopējās izmaksas (summētā izmantošanas atlīdzība). Obligāts pirmstiesas samierināšanas process varētu samazināt *SEP*

strīdu izšķiršanas izmaksas līdz aptuveni vienai astotdaļai no pašreizējām, jo samierinātājs palīdzētu abām pusēm panākt vienošanos. Kompetenču centrs sniegs objektīvu informāciju, konsultācijas un atbalstu MVU par *SEP* un *SEP* licencēšanu. Turpmāk redzamajā tabulā ir norādīti ieguvumi un izmaksas.

1. tabula. Aptuvenās vidējās gada izmaksas un ieguvumi vēlamajā risinājumā katrai skartajai pusei un vietai (miljonos EUR)

		ES	Trešās valstis	Kopā
<i>SEP</i> īstenotāji	Izmaksas	-0,77	-0,77	-1,5
	Ieguvumi	12,89	13,03	25,9
	<i>Neto</i>	12,11	12,26*	24,4
<i>SEP</i> turētāji	Izmaksas	-8,13	-46,04	-54,2
	Ieguvumi	3,79	21,50	25,3
	<i>Neto</i>	-4,33	-24,54	-28,9
<i>Starpsumma (neto ietekme uz īstenotājiem un turētājiem)</i>		7,8	-12,3	-4,5
<i>EPO / valsts patentu iestāžu ieguvumi</i>		29,0		29,0
<i>Kopējais neto ieguvums</i>		36,8	-12,3	24,5

* Attiecas uz īstenotājiem no trešām valstīm, kuriem ir meitasuzņēmumi ES.

Piezīme: skaitļi ir noapaļoti, un tas var ietekmēt kopsummas.

Kādas ir vēlamā risinājuma (ja tāds ir; ja nav, tad galveno risinājumu) izmaksas?

Lielāko daļu vēlamā risinājuma izmaksu segtu *SEP* turētāji, galvenokārt no trešām valstīm. Šīs izmaksas pārsvarā veido *SEP* reģistrācijas maksa un atlīdzība būtiskuma vērtētājiem. Vienlaikus ir arī tādas izmaksas, par kurām nav skaidrības risinājuma netiešās ietekmes dēļ, jo tas varētu veicināt aktivitāti patentu jomā, tādējādi palielinot patentu uzturēšanas izmaksas.

Ietekme uz uzņēmumiem, MVU un mikrouzņēmumiem

ES bāzēto *SEP* īpašnieku vidū ir samērā maz MVU (viencipara skaitlis). MVU *SEP* īpašniekiem patlaban trūkst resursu to *SEP* efektīvai licencēšanai. Reģistrs nodrošinātu to *SEP* portfeļu redzamību un pozitīvu novērtējumu, summētā izmantošanas atlīdzība tiem palīdzētu pamatot savas izmantošanas atlīdzības prasības, un *FRAND* noteikšanas (samierināšanas) procedūra tiem sniegtu iespēju pieprasīt licencēšanu, neiesaistoties dārgā tiesvedībā (sk. paskaidrojumu 3. solī). MVU *SEP* īpašniekiem par labu nāktu arī mazākas maksas.

Aptuveni 85 % no identificētajiem 3800 potenciālajiem *SEP* īstenotājiem ir MVU. Inovatīvi MVU jau rada dažādas lietotnes, izmantojot tādus standartus kā mobilie sakari, *Wi-Fi* un *NFC*. Līdz ar to šādiem MVU ir aktuāls jautājums par šādu tehnoloģiju licencēšanu. Šī iniciatīva risina būtiskas problēmas, ar kurām MVU saskaras sarunās par *SEP* un uzņēmējdarbības plānošanā, piemēram, saistībā ar *SEP* portfeļu lielumu, summēto izmantošanas atlīdzību un *FRAND* noteikšanu. Vienlaikus iniciatīva MVU īstenotājiem arī nodrošina mazākas maksas par kompetenču centra pakalpojumu izmantošanu un bezmaksas konsultācijas par *SEP* jautājumiem.

Būtiska ietekme uz valstu budžetiem un administrācijām

Nav. Iecerētā sistēma tiks finansēta ar maksām, ko *EUIPO* iekasēs par reģistrāciju, būtiskuma pārbaudēm, piekļuvi tā resursiem un samierināšanu.

Vai ir paredzama cita būtiska ietekme?

Cita būtiska ietekme nav gaidāma.

D. Turpmākā rīcība

Politikas pārskatīšanas termiņš

Pirmā izvērtēšana būtu jāveic, kad būs pagājuši pieci gadi pēc regulas stāšanās spēkā.